

№ 122

januari 2018

***De zeereis van Vasco da Gama,
pagina 11 / 13***

Filatelistische

Kontaktgroep Spanje ~ Portugal "Iberia" (KSP)

Kontakgroep Spanje - Portugal

Elektronisch lidmaatschap : € 18,--

KvK-nr. : 40411878 (Den Haag)

Website : www.ksp-iberia.nl

ISSN : 1384-1068

Nr. 122 januari 2018

INHOUD :

Van het secretariaat	1
Edze van den Berg is overleden	2
Iberia evenementen agenda	3
Oproep vraagbaak	4
Spanje: De Quijote-serie van 1905 (2)	5
De zeereis van Vasco da Gama (1)	11
Vervalsingen in Portugal	14
Boekbespreking: Fournier Victoria	15
Diverse berichten	17
Vraag en aanbod	18

VAN HET SECRETARIAAT

Op **zaterdag 10 februari 2018** zal een bijeenkomst plaatsvinden in het Bondsbureau, Zeelantlaan 11 te Utrecht.

De zaal is vanaf 10.00 uur beschikbaar.
Aanvang van de bijeenkomst : 11.00 uur.
Koffie (etc.) en belegde broodjes zijn aldaar aanwezig.

Ook tijdens deze speciale bijeenkomst vindt een **veiling** plaats:

Schriftelijk bieden: De biedbriefjes dienen uiterlijk de donderdag voor de bijeenkomst aanwezig te zijn bij de veilingadministratie.

AGENDA :

1. Opening;
2. Ingekomen stukken;
Bestuursmededelingen;
3. Rondvraag;
4. Veiling;
5. Sluiting.

De zaal in Utrecht is te bereiken:

- Per auto: Vanuit richting Arnhem op snelweg na Bunnik afslag "Utrecht-Nieuwegein-Hilversum-Breda". Afrit "Utrecht/Jaarbeurs" (Nr. 17). Beneden meteen rechts (Europalaan) en meteen weer linksaf "Hollantlaan". Bij pleintje ($\pm$ 100 meter) rechtsaf, de "Vrieslantlaan" op en - na pleintje - linksaf = "Zeelantlaan";

Vanuit richting Den Haag bij verkeersplein "Oudenrijn" richting Ring Utrecht(zuid)/Jaarbeurs aanhouden. Na de brug over het Amsterdam-Rijnkanaal de afslag "Jaarbeurs" (afrit 17) nemen. Onderaan afrit linksaf de "Europalaan" op. Onder viaduct door en links, bij verkeerslichten, "Hollantlaan" op. Na pleintje ($\pm$ 100 meter) rechtsaf, de "Vrieslantlaan" op en - na pleintje - linksaf = "Zeelantlaan".

- Per openbaar vervoer: Vanuit Utrecht CS met de sneltram richting Nieuwegein, halte "Kanaleneiland-Zuid" of vanuit CS met bus 7 tot eindpunt.

Edze van den Berg is overleden !

door: Hans Vinkenborg

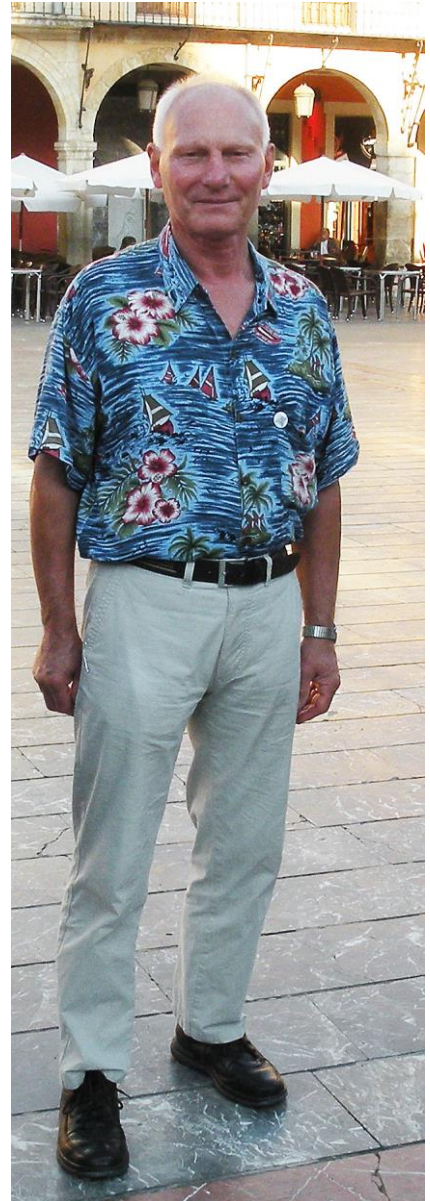
Op 9 januari jl. is Edze van den Berg overleden. Edze was een trouwe bezoeker van onze bijeenkomsten en we kennen hem ook van diverse reizen naar Exfilna tentoonstellingen in Spanje. Iedereen die Edze gekend heeft zal met ons van mening zijn dat hij een aimabel mens was die altijd behulpzaam en vriendelijk was en waarmee je een heel gezellige tijd kon doorbrengen. Samen met zijn vrouw Adrie hebben we hem dus ook vaak buiten verenigingsverband om ontmoet. Edze was een zeer actief lid en verzamelaar van de Spaanse filatelie en zijn verzameling is dan ook omvangrijk te noemen. Nog onlangs schreef Edze ook een stukje voor ons blad waarin hij vertelde hoe hij in de postzegelwereld verzeild was geraakt en waar hij allemaal mee bezig was.

Edze was in zijn werkzame leven als timmerman werkzaam op de boerderijen in Groningen waar hij was geboren en getogen en hij heeft veel gesloopt en gebouwd. Bijna een jaar geleden kreeg Edze van de longarts het bericht dat zijn longen beschadigd waren door asbest en hij realiseerde zich dat dat geen goed nieuws was. Toen bleek dat het ziekteproces niet meer tot stilstand te brengen was heeft Edze met de steun van Adrie en familie en vele anderen er het beste van gemaakt. Ook wij hebben hem in de laatste maanden nog thuis bezocht maar in december bleek het afscheid nabij. Hij is in rust ingeslapen op

dinsdag 9 januari toen het niet meer verder kon. Bij de indrukwekkende begrafenis in Oosteinde bleek dat er massale belangstelling was o.m. vanuit de protestantse gemeente, waardoor de begrafenis precies kon plaatsvinden op de wijze die hij zelf met Adrie had gekozen. Ik was mede namens het bestuur en de leden van K.S.P. op zijn begrafenis aanwezig.

Gelukkig is verder lijden hem bespaard gebleven en wij zullen nog lang terugdenken aan Edze die altijd actief met zijn verzameling en onze vereniging bezig was. Het is een zware slag voor Adrie en de familie en wij wensen hen dan ook alle sterkte toe bij het verwerken van dit verlies.

Moge hij rusten in vrede !

VOLGENDE BIJEENKOMSTEN

De volgende bijeenkomst(en) wordt(worden) gehouden op :

- Zaterdag 2 juni 2018 te Houten;**
Zaterdag 22 september 2018 te De Bilt
(gezamenlijke bijeenkomst met LACA);
Zaterdag 10 november 2018 (Spaanse dag!) te Houten.

EVENTEMENTEN AGENDA

In deze rubriek vestigen wij graag uw aandacht op nationale- en internationale tentoonstellingen die een raakvlak hebben met de SPAANSE en PORTUGEGSE filatelie, zowel in binnen- als buitenland. Als u bijdragen voor de agenda heeft kunt u deze per e.mail sturen naar Frits van Beekum op redactie@ksp-iberia.nl. Als u Spaans spreekt vindt u meer info over beurzen en tentoonstellingen op www.fesofi.es/cutenews/tabla.php en voor informatie over Portugese beurzen op de site van de CTT: www.ctt.pt.

2018

30 - 31 maart 2018

Jaarlijks wordt vóór de paasdagen in Sportcentrum 'De Mammoet' in Gouda (Calslaan 101) de BRIEVENBEURS gehouden waar een groot aantal handelaren vertegenwoordigd zijn, die brieven, post(waarde)stukken en prentbriefkaarten verkopen. Hier kun je soms leuke dingen tegenkomen ! Wij kunnen een bezoek dan ook aanraden als u verzamelaar bent van brieven en poststukken. Nadere info staat op de website: www.brievenbeurs.com

3 - 5 mei 2018

In Essen (Duitsland, over de grens bij Arnhem) wordt voor de 28e keer de Internationale postzegeltentoonstelling: BRIEFMARKEN-MESSE - Essen gehouden in het Messehaus Sud, Halle 1A. Gratis entree. Er zijn ca. 130 handelaren en vele promotiestands aanwezig. Zeer aanbevolen ondanks het feit dat u goed zult moeten zoeken naar Spaanse of Portugese zegels. Meer info op: www.briefmarkenmesse-essen.de

19 / 21 oktober 2018

De POSTEX wordt gehouden in een nieuwe locatie / hal, zijnde Omnisport te Apeldoorn (Voorwaarts 55, 7321 MA); deze beurs is vooral gericht op verzamelaars van Nederland, maar er zijn ook enkele brieven en partijenhandelaren.

Entree € 5; Op vertoon van de KNBF ledenpas ontvangt u € 1 entree korting.
Info: www.postex.nl

Postzegelshow
POSTEX® 2018
Apeldoorn

19
20 oktober
21

**EX
FIL
NA**

31 oktober t/m 4 november

Dit jaar wordt de EXFILNA 2018 gehouden in de mooie stad Sevilla.

Enige informatie via:

<http://www.fesofi.es/noticias/exfilna-2018-en-sevilla/>

OPROEP VRAAGBAAK

In de rubriek 'Vraagbaak' kunt u vragen of problemen aan de redactie en leden van KSP voorleggen waarop u zelf geen antwoord weet. Of de redactie legt vragen aan u voor waarop de redactie geen antwoord weet. Dit kunnen vragen zijn met betrekking tot zegels, maar ook m.b.t. onbekende stempels, vreemde opdrukken, vermeende vervalsingen, literatuur, etc. Het staat vanzelfsprekend niet vast dat uw of onze vraag of probleem zal worden opgelost, maar ..... niet geschoten is altijd mis !!

*Alhoewel de redactie van dit blad zijn best zal doen om de vragen te beantwoorden, is het echt noodzakelijk dat iedereen die een plausibele oplossing voor de opgeworpen vragen kent zijn reactie doorgeeft aan **Frits van Beekum**. Uw ervaring en kennis is echt nodig !!*

Van Jan van Gerwen kregen wij bijgaande afbeelding met de vraag: Wie iets meer over het stempeltje op deze Ceres-zegel kan zeggen.

Jan heeft de zegel onlangs gekocht en is geplakt op een stukje papier met daaronder het woord "Albino".

Uw reactie(s) zien wij graag tegemoet!

Spanje: De Quijote-serie van 1905 (2)

Dik Bakker

Vooraf

In Iberia 121 besprak ik de 'Don Quixote de la Mancha' van de hand van Miguel Cervantes Saavedra (1547-1616), verschenen in 1605. Tien jaar later verscheen een tweede deel, met verdere avonturen van de dolende ridder. Ter opluistering van het derde eeuwfeest van de publicatie van deze wereldberoemde roman, in 1905, gaven de Spaanse posterijen een serie van tien postzegels uit. Elk van deze zegels verbeeldt een scene uit een van de in totaal 126 hoofdstukken van het boek. Als eerder aangekondigd wil ik in deze en de erop volgende afleveringen telkens een van de tien zegels aan de orde stellen, middels een overzicht van de filatelistische details ervan, gevolgd door een korte weergave van het hoofdstuk uit het boek waarnaar de afbeelding op het zegel verwijst.

Het besluit tot het uitbrengen van een aan de Don Quichot gewijde serie werd pas genomen in januari van het jubileumjaar 1905. De artistiek directeur van de Spaanse munt, de graficus Bartolomé Maura y Montaner, besloot zelf voor het ontwerp te zorgen. Mede door zijn dubbelfunctie kon de productie in korte tijd zijn beslag krijgen, zodat de zegels juist op tijd beschikbaar waren bij de aanvang van de festiviteiten op 1 mei van dat zelfde jaar. Afbeelding 1 toont nog eens de complete serie. Tabel 1 eronder geeft een omschrijving van de bij elk der frankeerwaarden behorende afbeeldingen. Ik vermeld zowel de Spaanse omschrijving uit de Edifil catalogus als een vertaling ervan.

Afb. 1. De complete Quijote-serie

EDIFILNR.	WAARDE	MOTIEF
257	5 c.	Don Quijote se pone en camino
		Don Quichot trekt er op uit
258	10 c.	Ataque a los molinos de viento
		De aanval op de windmolens
259	15 c.	Don Quijote ante Dulcinea
		Don Quichot ontmoet Dulcinea
260	25 c.	Manteamiento de Sancho
		Sancho wordt gejonast
261	30 c.	Don Quijote armado caballero
		Don Quichot wordt tot ridder geslagen
262	40 c	Lanceamiento de las ovejas
		De aanval op de kudde schapen
263	50 c.	Clavileño, el caballo de madera
		Clavileño, het houten paard
264	1 pta.	Don Quijote ante la jaula de los leones
		Don Quichot en de leeuwenkooi
265	4 pts.	Don Quijote conducido en una carreta
		Don Quichot wordt rondgereden op een kar
266	10 pts.	Aventura del vizcaino
		Het avontuur met de man uit Biskaje

Tabel 1. De afgebeelde scènes per zegelwaarde

Filatelistische aspecten van het zegel van 5 centimos

Afb. 2.
Don Quichot trekt er op uit

Edifil nummer: Ed. 257 (zelfde nummer in Anfil en Filabo, Galvez nr. 330, Yvert 226, Michel 220, Scott 287, Stanley Gibbons 307).

Frankeerwaarde: 5 céntimos

Tarief voor: drukwerk en kranten; ansichtkaarten (Gibraltar, Portugal); monsters, medicamenten, zakelijke stukken (overal).

Omdat het een gelegenhedenuitgave betrof mocht dit zegel volgens het dan geldende U.P.U.-reglement slechts gebruikt worden voor binnenlandse frankering.

Kleur: groen (verde)

Geldigheid: 1 - 15 mei 1905 (de duur van de festiviteiten)

De serie was slechts te koop in Madrid, zodat het grootste deel van de afstempelingen uit deze stad zijn, met name gedurende de eerste paar dagen van mei 1905.

Afbeelding 3 hieronder toont een gelopen poststuk met dit zegel, op zijn kop opgeplakt, verstuurd van Madrid naar Barcelona op 10 mei 1905. Merk op dat deze oorspronkelijke ansichtkaart, uitgegeven in het kader van de Don Quichot-herdenking, met behulp van pen en schrijfmachine is omgetoverd in drukwerk, om op het tarief van 5 céntimos uit te komen, waar anders 10 céntimos zou moeten worden geplakt.

Afb. 3. Ed. 257 op drukwerk

De zegels werden gedrukt in vellen van 50 stuks, in twee blokken van vijf bij vijf zegels, gescheiden door een horizontale tussenstrook. Randschrift van het vel: CENTENARIO DEL QUIJOTE. – COMUNICACIONES. – 50 sellos de 5 céntimos de peseta. Er staat een velnummer in de rechter bovenhoek van elk vel; nummers: A.000,001 – A.006,000.

Dit velnummer staat ook op de achterzijde van elk zegel uit het betreffende vel, in blauwe inkt.

Er zijn exemplaren van dit zegel bekend met een dubbele afdruk van het velnummer (catalogusnummer Ed. 257nn).

Oplage: 300.000

Het grootste deel van de oplage is niet verkocht tijdens de geldigheidsperiode, maar nog tot in de jaren 20 beschikbaar geweest via de filatelieloketten in Madrid. De uiteindelijk overgebleven (en vernietigde?) aantallen zijn onbekend.

U.P.U. monster: afstempeling 'MUESTRA' op voorzijde; velnummer op de achterzijde A.000,000 (Ed. 257N).

Er bestaan ongetande exemplaren van dit zegel, met velnummer A.005,552, maar er zijn geen paartjes bekend, dus ze kunnen gemanipuleerd zijn.

Wel zijn exemplaren bekend met ontbrekende verticale perforatie, met velnummers A.004,998 – A.005.000 (Ed. 257sv), waarvan sommige tevens een dubbele horizontale perforatie hebben (Ed. 257svddh).

Van deze waarde zijn verder exemplaren bekend met ontbrekende tanding, en wel aan verschillende zijden:

aan de linker velrand, met nummers A.004,998, A.005,063 en A.005,655-A.005,661 (Ed 257smi)

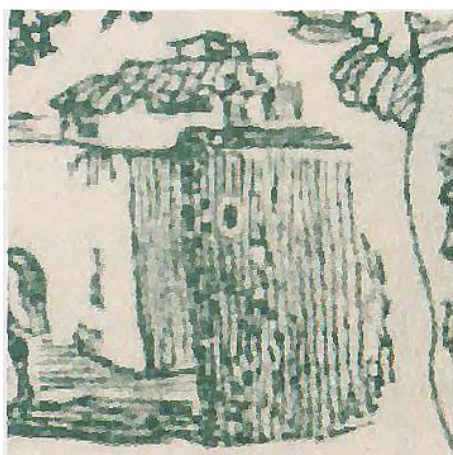
aan de rechter velrand, met nummer A.005,063 (Ed. 257smd)

aan de onderrand, met nummers A.004,688, A.004,991, A.004,999 en A.005,547 (Ed. 257smz)

tussen twee zegels in horizontaal paar (Ed. 257sph)

tussen twee zegels in verticaal paar, met nummers A.000,216 en A.000,218 (Ed. 257spv)

Er is tenslotte een plaatfout bekend van de 5 céntimos, in de vorm van een vlek op de muur aan de rechterzijde. De fout bevindt zich op het zegel links boven in het tweede blok van het vel (positie 26), als te zien in afbeelding 4.

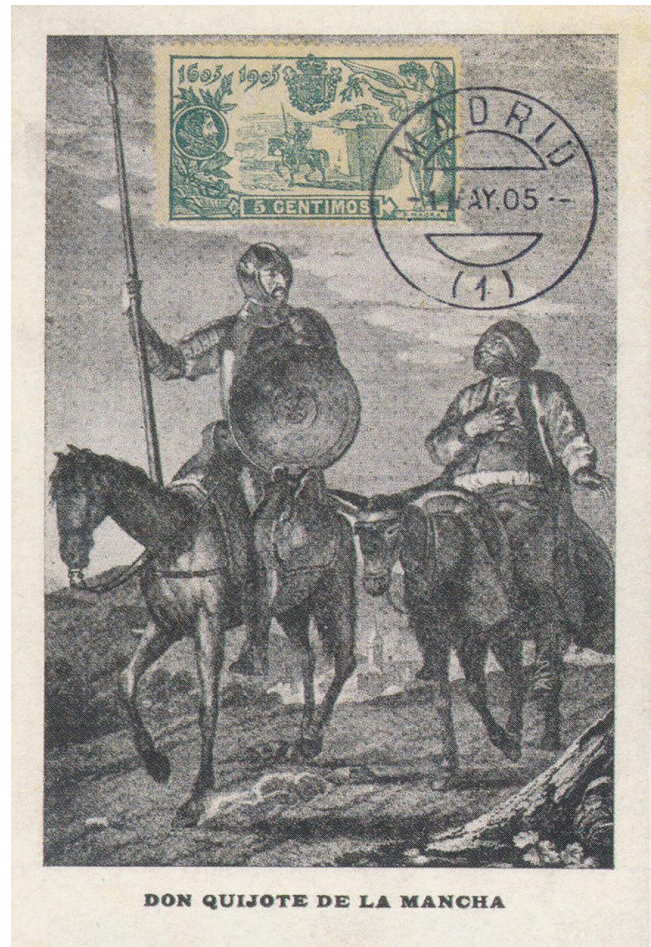
Afb. 4. Plaatfout: vlek op muur

Er bestaan vervalsingen van alle waarden van de gehele serie. Die zijn, als gevolg van de korte periode van frankeergeldigheid, alle filatelistisch van aard, ook indien ze zijn afgestempeld. Er zijn dus geen 'falsos postales', vervalsingen op echt gelopen stukken.

Afb. 5. Vervalsingen; het linker exemplaar is echt

Rond 1928 ontstond in Spanje het fenomeen van de maximumkaart, een Ansichtkaart met (min of meer) dezelfde afbeelding als de postzegel waarmee hij verstuurd werd, bij voorkeur ook nog afgestempeld in een plaats die iets met die afbeelding van doen had. In 1905 waren dergelijke kaarten nog niet gebruikelijk, maar aan het eind van de twintiger jaren kwamen ze in productie. Er zijn exemplaren bekend van de lagere waarden, die tot tevoren nog verkrijgbaar waren aan de Madrileense filatelieloketten, maar niet van de zegels van 30 en 40 céntimos, en die van 1, 4 en 10 pesetas. Afbeelding 6 toont zo'n kaart met het hier besproken zegel. Hij komt overeen met, maar is niet identiek aan de afbeelding van de 5 céntimos. Bovendien gaat Don Quichot hier vergezeld van zijn knecht Sancho, hetgeen op zijn eerste tocht nog niet het geval was. Het stempel - 5 mei 1905 - zal uiteraard vals zijn.

Afb. 6. Maximumkaart uit 1928 met zegel van 5 céntimos ►

Dit over het zegel van 5 céntimos zelf. Wat volgt is een korte weergave van het hoofdstuk uit het boek waaraan de afbeelding op het zegel is ontleend. Maar laten we eerst eens zien wie die Don Quichot eigenlijk is.

Wat vooraf ging: Deel I hoofdstuk 1

Don Quijada is een verarmd edelman van rond de vijftig jaar. Hij woont, met een huishoudster en een knecht, in een eenvoudig landhuis in La Mancha, de tamelijk dorre hoogvlakte ten zuiden van Madrid. Hij heeft niet veel te doen, en brengt zijn tijd voornamelijk door met zijn grote passie: het lezen van ridderromans. Hij schaft zich het ene na de andere exemplaar aan, en geeft op die manier alles uit wat nog over is van zijn oorspronkelijke fortuin. Hij verkoopt er zelfs de laatste stukken land voor die nog in zijn bezit zijn. Dag en nacht zit hij te lezen. Hij komt slaap tekort, en verliest uiteindelijk zijn verstand: hij begint te geloven dat alles wat hij leest echt is gebeurd, en verliest zijn greep op de realiteit. Het komt uiteindelijk zover dat hij zichzelf een ridder waant. Hij scharrelt uit zijn schamele bezittingen een helm, een harnas en een lans bij elkaar, die onder het stof en de roest zitten, alles geërfd van zijn overgrootvader. In zijn enige paard, een magere, halfmanke

schimmel, ziet hij een kranig ros. Hij geeft hem een passende naam: Rossinant. Ook voor zichzelf bedenkt hij een naam, welluidender dan zijn eigen. Daar voegt hij nog aan toe de naam van de streek waar hij vandaan komt, zoals bij alle echte ridders. Het wordt: Don Quichot van La Mancha. Net als alle beroemde helden uit de boeken die hij gelezen heeft zou hij nu een dolend ridder worden, en de wereld in trekken om overal het onrecht te bestrijden, en het goede te verdedigen tegen het kwade, het zwakke tegen het sterke. Wat nog ontbreekt is een schone jonkvrouw, van verre bewonderd, aan wie hij zijn grootse daden kan opdragen. Daartoe kiest hij Aldonza Lorenzo, een boerendochter uit het nabij gelegen dorp El Toboso, waar hij ooit verliefd op was, overigens zonder dat zij daar weet van had. Ook voor haar bedenkt hij een passende naam: Dulcinea van Toboso. Dan is hij klaar voor het Grote Avontuur.

Don Quichot trekt erop uit: Deel I hoofdstuk 2

Ons zegel van 5 céntimos verbeeldt Don Quichot die erop uit gaat, gezeten op de rug van Rossinant. Nu gaat de Don in het boek enkele malen van huis, steeds samen met zijn knecht, Sancho Panza, die hem volgt op een ezel. Op de eerste keer na dan, als hij in zijn eentje op pad gaat. En dat zien we hier dan ook afgebeeld.

Op een snikhete dag in juli rijdt Don Quichot voor het eerst uit, zonder dat een van zijn huisgenoten het merkt. Hij heeft geen idee waarheen de tocht zal voeren, en hij laat zijn paard de vrije teugel. Dan bedenkt hij dat hij nog niet tot ridder is geslagen, voorwaarde om de strijd aan te gaan met andere ridders. Hij mag dan ook nog geen wapen dragen op zijn schild. Hij moet dus op zoek naar iemand die hem die waardigheid kan geven, maar dient zich ondertussen te onthouden van enige actie. Zo rijdt hij de hele dag door het hete, stoffige landschap, tot hij uitgeput en hongerig aankomt bij een herberg. In zijn verbeelding echter ziet hij die aan voor een heus kasteel, en de twee marktmeisjes die voor de deur staan zijn voor hem twee schone prinsessen. Als die zijn hoogdravende taal horen barsten ze in lachen uit, en daarop komt de waard aangelopen. Don Quichot ziet de dikkerd echter geheel in stijl aan voor de kasteelheer, die hem binnen noodt voor een diner plus overnachting. De meisjes helpen hem uit zijn wapenrusting, maar de helm krijgen zij niet van zijn hoofd. Hij moet dus gevoerd worden. Stukken halfrauwe stokvis, het enige dat in huis is, worden via het vizier in zijn mond gepropt, maar voor Don Quichot is het verrukkelijke, verse zalm. Wijn wordt hem toegediend door een rietje. Buiten blaast een varkenshoeder op zijn hoorn om zijn kudde bijeen te roepen, maar dat ondergaat onze held als prachtige, aan hem opgedragen muziek. Hij is dan ook volledig content met die eerste dag van zijn tocht. Het enige dat hem kwelt is het feit dat hij nog niet tot ridder is geslagen. Maar dat gebeurt dan ook in het vervolg.

Referenties

Andreu i Bartoli, Xavier et al (2009). Catalogo Unificado Especializado de Sellos de Espana Tomo I. Madrid: Edifil.

Cervantes Saavedra, Miguel de (1940 (1605)). El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha. Madrid: Colección Austral.

Sánchez Molto, Manuel Vicente (2005). Cervantes y El Quijote en la Filatelia y la Historia Postal. Alcalá de Henares: Asociación de Aficionados Filatélicos.

1497 De zeereis van Vasco da Gama en de eerste port zegels van 1898 (deel 1)

Menig verzamelaar zal de wenkbrauwen fronsen bij deze titel.

Portzegels zijn immers niet geliefd; een vervelende bijkomstigheid in een fraai opgezet album. De laatste pagina's leveren open plekken op voor de verschoppelingen van de filatelie. Maar toch! Portzegels hebben fraaie onontdekte achtergronden; vooral de eerste zes portzegels in directe verbinding met Vasco da Gama.

Vasco da Gama ►

400 jaar: de ontdekking van de zeeweg naar India.

De reizen van Diogo Cão (1482) werden verricht in opdracht van Koning João II, die in alle stilte Afrika had laten exploreren. Zo ook werd Bartelomeu Dias in 1488 op weg gestuurd om de zeeweg naar India te verkennen. De weg naar de kaap was al bekend door Diogo Cão maar daarna wist men de juiste koers niet te vinden. Dias wist deze wel te vinden maar werd, na diverse schipbreuken en ziektes, door de bemanning gedwongen naar Lissabon terug te keren, hoewel hij zelf door wilde gaan naar India.

Al deze verkenningen gebeurden in het diepste geheim; men wilde concurrerende landen niet op ideeën brengen. Er was jarenlang gevaren; er waren vele verzinsels maar intussen had Portugal zich al lang gevestigd in Brazilië via kleine geheime scheepreizen.

In 1494 werden die geheimen geopenbaard in het Verdrag van Tordesillas. De Spaanse koningen Ferdinand en Isabella en João II van Portugal riepen de hulp in van Paus Alexander VI om samen, ongestoord door elkaar, hun koloniën officieel vast te leggen. Ruw gezegd kreeg Spanje alles ten westen van Kaap Verdië en Portugal alles ten oosten, met uitzondering van wat kleinere gebieden die al vast in bezit waren zoals bijvoorbeeld de Canarische eilanden en de Azoren en vooral Brazilië, dat in Zuid Amerika het enige niet Spaanse land is.

In oktober 1495 overlijdt João II en wordt opgevolgd door zijn neef Manuel I. Na het fiasco van Bartelomeu Dias in 1488 werd Vasco da Gama op weg gestuurd naar India, dat allang bekend was over land maar dat, via zee bereikt, veel meer schatten aan goud en specerijen zou kunnen opleveren.

▲ Bartolomeu Dias

Vertrek van de vloot

In juli 1497 vertrok Vasco da Gama met 4 schepen goed uitgerust vanuit Lissabon. Hij legde aan in Cabo Verde en ging vervolgens 3 maanden lang op volle zee door naar het zuiden zonder enig land te zien. Hij vermeed zo de woeste wateren langs de kusten van Guinee en arriveerde zodoende in november 1497 in Zuid Afrika al waar Kaap de Goede Hoop (Cabo da Boa Esperança) zijn naam kreeg vanwege de goede hoop die men had om van daaruit India te bereiken. Nadat men aan land was gegaan en verse voorraden had

ingeslagen, werd het resterende proviand van het bevoorradingschip overgeladen en deze daar achtergelaten en in brand gestoken. Met de resterende drie schepen koerste Vasco da Gama via Natal, dat op kerstdag werd bereikt, Zambezië en Moçambique, al maar naar het noorden. Op 7 april bereikte men Mombassa. Toen de vorst van Mombassa door kreeg dat Vasco da Gama een christelijke zeevaarder was, diende hij snel te vertrekken. Daarop bereikte hij in de tweede helft van april 1498 Melinde, het tegenwoordige Malindi (Kenya). Hier was de sjeik hem beter gezind en kreeg hij een Arabische gids die hem noordoost varende naar India loodste. In mei 1498 kwam hij in Calicut aan.

Na een verblijf van 3 maanden met vrienden en vijanden keerde hij huiswaarts naar Lissabon op 29 augustus 1498. Bij zijn aankomst in Lissabon in de nazomer

Aankomst Vasco da Gama in Calicut

van 1499, na een tocht van 2 jaar, was de zeeweg naar India een feit. Ondanks grote moeilijkheden op de terugtocht met het verlies van twee schepen was het resultaat spectaculair. Rijk beladen met specerijen en waardevolle handelswaar beëindigde hij zijn ontdekkingsstocht zonder te vermoeden wat voor een filatelistische ellende er 400 jaar later zou ontstaan ter viering van zijn ontdekking van de zeeweg naar India.

Ook 500 jaar later ging de Post in Macau nog in de fout. De eerste uitgave van de herdenkingszegels vermeldde als data 1598/1998. Nadat men het door had werd er snel een verbeterde versie uitgebracht. Beide series bestaan inclusief een blok.

Vervalsingen in Portugal

De Portugese filatelistische markt werd op het vasteland niet vaak opgeschrikt door valse zegels.

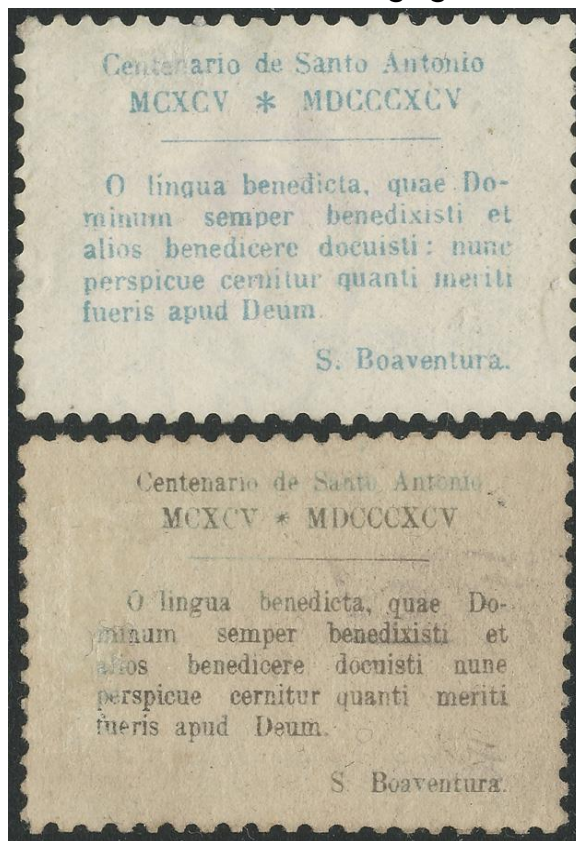
De fac-similes van Fournier betroffen de 1895 Antonius zegels met de waarden van 50, 75, 80 en 100 reis en waren eenvoudig vast te stellen doordat op de achterzijde in de tekst NUNE werd weergegeven in plaats van NUNC. Tevens ontbreekt bij de vervalsing de "dubbele punt" voor het woord NUNE en de stervormige versiering tussen de Romeinse jaartellingen is een stuk kleiner bij de vervalsingen.

Boven ECHT, onder VALS ►

Fournier was open in zijn advertenties. Hij verkocht facsimiles van moeilijk te krijgen zegels; hij werkte voor heel Europa en koloniën, maar zijn bijdrage in Portugal beperkte zich tot deze 4 zegels.

De Pera de Satanaz vervalsing van de 1882 uitgave van 25 reis D. Luis I werd snel ontdekt en aangepast.

De vervalsing van Pera de Satanaz is zelf alweer vervalst en duikt regelmatig op bij veilingen.

Natuurlijk brengen de vervalsingen regelmatig veel meer op dan de echte zegels; zo is de handel wel!

Een verdere vervalser was een lokale man genaamd "Ferreira" bij wie thuis allerlei instrumentaria voor vervalsing werd aangetroffen. Zijn D. Luis rechte band vervalsingen zijn niet goed genoeg waardeloos door o.a. de slechte perforatie, papiersoort en de gebruikte "stempels".

Zijn pronkstuk is de geelkleurige 20 reis van de Monarquia do Norte; een nooit uitgegeven zegel. De originele aanmaak was op pontinhado papier met een tanding 11½. Bij Ferreira was het liso papier met een 11 tanding, een onvolmaakte gravure en kleurverschil. De prijs in de handel ligt vaak hoger!

Jan van Gerwen en Frits van Beekum

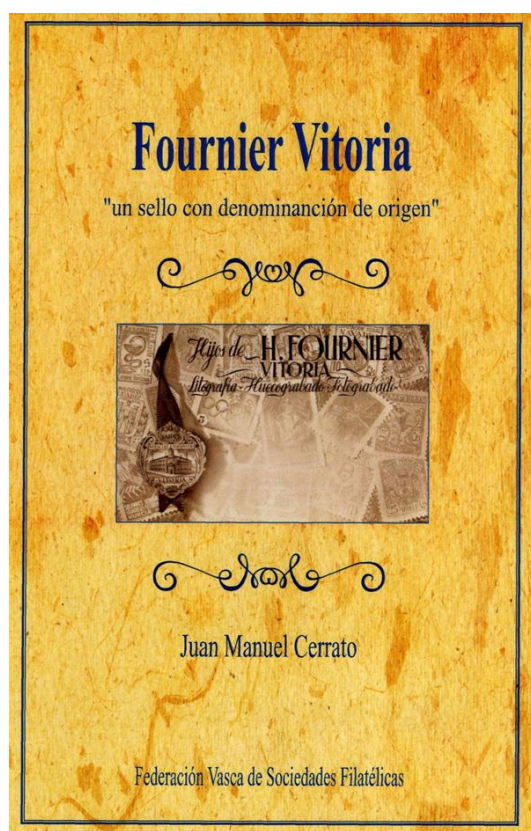
BOEKBESPREKING: FOURNIER VITORIA

door: Hans Vinkenborg

Tijdens de Exfilna tentoonstelling in Portugalete in oktober 2017 is een boek verschenen waarvan u bijgaand de voorkant ziet. Het boek is getiteld "Fournier Vitoria" met als ondertitel 'un sello con denominación de origen'. De schrijver is Juan Manuel Cerrato die lid is van de Baskische postzegelvereniging (Fevasofi). Het boek is gedrukt in full colour op glanspapier en het heeft 204 pagina's en het is in het Spaans. Het ISBN nummer is ISBN 978-84-697-5881-6.

Het boek gaat over de lithografische drukkerij 'Hijos de H. Fournier' in de plaats Vitoria en de zegels die daar gedrukt zijn. En als u Spaanse postzegels verzamelt dan heeft u die naam al honderden keren voorbij zien komen! In deze drukkerij van Heraclio Fournier werd al sinds 1860 drukwerk afgeleverd nadat de bakkerij en de graanmolen niet rendabel meer bleken te zijn. In 1863 werden ze zelfs door koningin Isabella II benoemd tot officiële lithografen van de Casa Real. Eigenaar Heraclio Fournier stierf in 1916 en het waren zijn kinderen die de drukkerij tot grote bloei wisten te brengen (vandaar: 'Hijos de H. Fournier', de kinderen van HF).

In de loop der jaren zijn heel veel postzegels gedrukt bij deze drukkerij die zowel in Burgos als in Vitoria gevestigd was. Zij maakten o.a. soms gelijktijdig gebruik van dezelfde graveurs (b.v. Sánchez Toda) die ook werkten voor de nationale drukkerij FNMT in Madrid. In de periode van de Burgeroorlog werden de officiële zegels en documenten gedrukt bij de FNMT, maar alle vignetten bijna allemaal bij Fournier. Ook fiscaalzegels en andere documenten werden bij Fournier gedrukt.

Na een inleiding over de drukkerij schenkt het boek aandacht aan de graveurs die er gewerkt hebben. Daarna volgen hoofdstukken over de zegels van de Cajas de Ahorros (spaarkassen), Beneficencia Publica en Asistencia Social (waaronder ook hospitalen vallen) en Beneficencia Privada, Mutualidades, Montepios en Colegios. Tot hier aan toe zijn al ruim 100 pagina's gevuld met prachtige afbeeldingen van allerlei zegels waarvan je er soms één tegenkomt. Nu is er eindelijk overzicht en kunnen die zegels/vignetten geplaatst worden in een categorie, in de tijd, in een serie etc. Waar mogelijk worden de oplagen genoemd en detailgegevens van de zegel.

Dan komen er hoofdstukken over Cuota Sindical en zegels die vallen in het hoofdstuk Donativo, Patronatos y Sellos Religioso. Vooral dit laatste hoofdstuk bevat

vele honderden zegels waarvan je er maar af en toe één tegenkomt. Tenslotte is er nog een hoofdstuk Publicidad y Celebraciones waarin je allerlei promotionele zegels tegenkomt van gemeenten en instellingen of beurzen en tentoonstellingen. Het boek sluit met een alfabetische index waarin alle bekende zegels die bij de drukkerij gedrukt zijn worden genoemd. Het boek is erg volledig maar gemeld wordt dat er ook nog steeds "nieuwe" zegels gevonden kunnen worden. Toch vind ik dat dit boek, dat slechts 18 euro kostte, zeer compleet is. Het is een aanrader voor iedereen die zich bezig houdt met de 'back-of-the-book' zegels van Spanje.

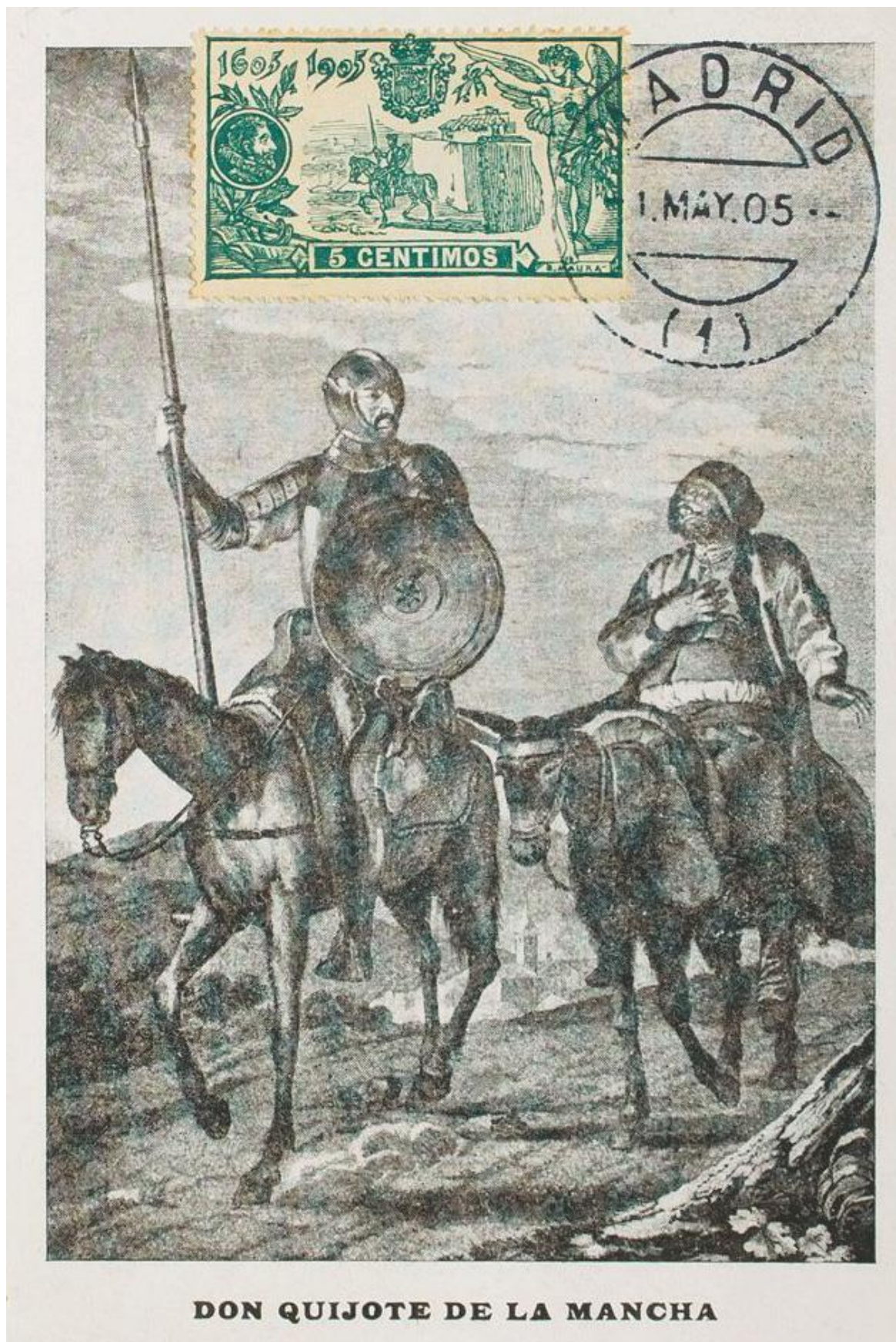
EXFILNA 2017 PORTUGALETE

De "Exfilna groep" te Bilbao (centrum).
Van links naar rechts: Bodo, Frits, Ria, Hans en Liban.

Spanje: De Quijote-serie van 1905

pagina 5 / 11

Filatelistische
Kontaktgroep Spanje ~ Portugal "Iberia" (KSP)